

614.2:376.1-056.262(497.11)

Zorica Savković¹Fakultet za specijalnu
edukaciju i rehabilitacijuVesna Ćigić²Fakultet za specijalnu
edukaciju i rehabilitaciju**SAVETOVALIŠTE ZA SLEPU I SLABOVIDU DECU I NJIHOVE
RODITELJE NA TERITORIJI SRBIJE**

Apstrakt: U radu dajemo nacrt za organizaciju savetovališt za sepu i slobovidu decu I njihove roditelje. Dugoročnim proučavanjem ovog problema i sagledavanjem pratećih nedostataka na koje nailaze slepa i slobovida deca, ali i njihovi roditelji, a rukovodeći se deklaracijom o pravima deteta došli smo na ideju za izradu ovog rada. U radu smo skrenuli pažnju na organizacione problem i njihovo rešavanje kao i na ciljeve same ustanove koji su postavljeni pred njom.

Ključne reči: savetovalište za slepu i slabovidu decu, roditelji, deklaracija o pravima deteta.

UVOD

Imajući u vidu tešku socijalnu, materijalnu i zdravstvenu situaciju u našoj zemlji, stopu siromaštva koja beleži neslavne rekorde i klimu u kojoj se mnogo pažnje ne posvećuje deci sa posebnim potrebama i roditeljima te dece, posle bezbroj urađenih studija nameće se odluka za osnivanjem *Savetovališta za slepu i slabovidu decu i njihove roditelje*.

Savetovalište ima nekoliko jednako važnih ciljeva. Jedan od njih je što bolja adaptacija dece sa tom vrstom razvojnog problema na sredinu, i rad na preostalim očuvanim kapacitetima, kako bi se dete što bolje prilagodilo školskom, vršnjačkom, u budućnosti radnom okruženju. Multidisciplinarni tim stručnjaka kroz kontinuirani rad sa decom i njihovim roditeljima radi na tome. Realizovalo bi se kroz suočavanje problema uskraćene vizuelne informacije (više od 80% svih informacija potiču od oka), s jedne strane i posledičnog problema

¹ zsavkovi@eunet.rs

² vesnazigic59@gmail.com

komunikacije sa druge strane, ostvarivanjem interakcije sa prirodnom sredinom – *majkom* (roditelj, staralac, porodica) i *prostorom*, primerenom stimulacijom rasta i razvoja (psihomotorike) - kao oslobođenja puta ka sebi – drugim – sebi.

Ћivot i rad u Savetovalištu bi se odvijao u vidu **dnevnog boravka** sa detetom i *roditeljima*, za nadopunu i edukaciju za što svrsishodniji kontinuitet prirodnog ĳivljenja deteta, u daljem vremenskom, socioemocionalnom i edukativnom – u porodičnom i šire prostornom ambijentu.

Stručno osoblje

Savetovalište bi radilo 5 dana u nedelji, 6 sati dnevno, sa radnim vremenom koje je prilagođeno savremenim uslovima ĳivota i rada roditelja – od 15 časova do 21 čas.

Rad sa klijentima bi bio profesionalan, interdisciplinaran, sastavljen od tima stručnjaka raznih profila.

Zaposleni bi bili visoko (fakultetski) obrazovani, iskusni i afirmisani stručnjaci u različitim segmentima ovog polja rada. Fakultetski obrazovani stručnjaci bi bili iz **deĳije oftalmologije, pedijatri, defektolozi**: (tiflopedagozi) – stručnjaci za rad sa slepom decom, somatopedi: stručnjaci za rad na telesno motornoj šemi, oligofrenolozi, **psiholozi** (klinički, socijalni terapeuti), i **volonteri** Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.

Prema individualno sačinjenim programima za svako dete i uzrast, realizovao bi se plan što harmoničnijeg rasta i razvoja – socijalizacije i prepoznavanje osobenih potencijala i potreba.

Naš rad bi se zasnivao na primeni **deklaracije o pravima deteta**.

Sledstveno, školsko obrazovanje, na dostignuti prag socijalnog, emocionalnog i bihejvioralnog dosega (optimalni razvoj) eliminiše «ostrvski» oblik obrazovanja, socijalnu i kuluturološku omeđenost, međupućenost. To je u društvu i korak kuluturološkog pomaka, zainteresovanosti sredine za sve jedinke podjednako.

Ovaj program nastaje kao odgovor na dugogodišnje izostajanje programa prevencije i organizovanog rada sa decom koja imaju neku vrstu oštećenja vida .

Ne postoji prava i sistematska briga o deci sa poremećajem vida u najosetljivijem dobu – ta deca su ostavljena u biopsihosocijalnom vakumu tj od rođenja do polaska u školu oni uglavnom vreme provode u krugu porodice ili u institucijama za nezbrinutu decu, bez adekvatnog tretmana.

CILJEVI

- Sveobuhvatna briga i rad sa sleporođem decom (i teško slabovidom; bez/sa kombinovanim smetnjama);
- Ostvarivanje interakcije deteta sa okolinom (majkom, staraocem) i prostorom i prihvatanje sleporođenih u društvu;
- Dnevni boravak i zdravstvena zaštita slepih;
- Zaštita vida;
- Edukacija roditelja sleporođene dece;
- Uspostavljanje i razvijanje međunarodne saradnje i usvajanje novih stručnih saznanja, tehnika i metoda rada iz ove oblasti;
- Stvaranje referentne baze podataka o slepilu kod dece u Beogradu / Srbiji
- Pобољшање uslova živo ta slepe i sčlabodide dece i uopšte dece sa posebnim potrebama
- Buđenje lokalne zajednice i njeno angažovanje na rešavanju problema isključenosti osoba sa posebnim potrebama
- Promocija inkluzije i zalaganje za njeno implementiranje

PROJEKTNE AKTIVNOSTI

Projektne aktivnosti se odvijaju u fazama i kontinuirano. U prvoj fazi, koja traje mesec dana, pronalazi se prostor koji će se koristiti za potrebe Savetovališta, kao i opremanje enterijera. Nameštaj koji će se postaviti u prostorije Savetovališta biće skroman, po decu bezbedan i funkcionalan.

U prvoj fazi predviđena je izgradnja mreže podrške, tj. mreža partnera koji će sa timom Savetovališta sarađivati na ovom projektu:

- Gradski centar za socijalni rad
- Škola za učenike oštećenog vida Veljko Radmanović iz Zemuna
- Domovi zdravlja sa teritorije Beograda (posebno značajno za osobe romske nacionalnosti koji nemaju lična dokumenta u ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu)

Druga faza traje devet meseci i ona podrazumeva pravi i efektivan rad na terenu i rad sa klijentima. Savetovalište ima širok spektar projektnih aktivnosti koje su kreirane tako da obuhvate što veći broj dece sa problemima vida. Pod time podrazumevamo:

- Terenski rad, koji će sprovoditi studenti Fakulteta za Specijalnu edukaciju i rehabilitaciju i studenti psihologije pod nadzorom stručnih profila koji će se smenjivati na nedeljnom nivou (defektolozi različitih profila, psiholozi). Cilj terenskog rada je obilazak novonastalih i starih Romskih naselja i njihovih stanovnika, njihova edukacija na temu zaštite vida i pružanje o snovnog seta informacija o radu Savetovaništa.
- Rad stručnjaka različitih profila u samim prostorijama Savetovaništa (terapeutski, klinički, edukativni)

Treća faza projekta traje uporedo sa drugom, a ona podrazumeva kreiranje baze podataka o dečijem slepilu i slabovidosti u Srbiji.

Operacionalizacija ove faze podrazumeva:

- Vođenje posebnog dosijea za svako dete/ klijenta Savetovaništa. Dosije je sačinjen iz nekoliko poglavlja i popunjavaju ga stručnjaci različitih profila. Prvo poglavlje dosijea odnosi se na socio-demografske podatke o detetu i roditeljima. Druga poglavlja popunjava svaki stručni profil zasebno. Mesečno, roditelji popunjavaju evaluaciju koja treba da pokaže nivo zadovoljstva rada Savetovaništa. Dosijei i podaci dobijeni kroz njih korišćiće se isključivo naučne svrhe i svrhe kreiranja boljih građanskih politika za osobe sa specijalnim potrebama:

Zaposleni u Savetovalistu moraju poštovati novine u radu

- **Princip bezbednosti klijenta** – posmatrajući ga kao bio-psiho-socijalnu celinu – čija je dobrobit naš prioritet, postupajući i usmeravajući svoju profesionalnu delatnost tako da se ona može posmatrati kao klijentov najbolji interes
- **Princip poverljivosti** – svi podaci, iskazi, zapisnici i dokumenti koji se odnose na klijenta i u kojima se pominje njegovo lično ime i podaci vezani za njega, strogo su poverljivi i ne mogu se koristiti bez njegovog znanja i odobrenja.
- **Princip individualnosti** – osoblje Savetovaništa poštuje svakog klijenta ponaosob sa svim njegovim osobenostima i karakteristikama, ne praveći razlike ni prema polu, godinama, rasnoj, verskoj ili nacionalnoj pripadnosti, vrsti ili stepenu oštećenja. Prilagođava svoj rad individualno.
- **Princip dobrovoljnosti** – klijent sam odlučuje o dolasku u Savetovanište i konzumaciji usluga koje ono nudi. Ulaskom u program Savetovaništa on dobija sva prava koja su predviđena pravima klijenta i preuzima obavezu da aktivno i savesno učestvuje u životu Savetovaništa. Program može napustiti u bilo kom trenutku, nakon razgovora sa koordinatorom ili asistentom projekta u cilju razotkrivanja razloga prekidanja učestvovanja u projektu.

- **Princip participacije** – klijent od samog ulaska u projekat utiče na njegov konačan dizajn. Redovnim evaluacijama i sugestijama klijent menja, poboljšava rad Savetovališta.
- **Princip međusobnog pomaganja i samopomaganja** – razvijanje kvalitetnog odnosa između klijenata i osoblja savetovališta, zasnovanog na poštovanju, prenosu znanja zarad boljeg funkcionisanja i pomaganja u prevazilaženju problema. Takođe takav odnos nije sam vertikalni klijent – zaposleni, već ide i u horizontalnom pravcu roditelj – roditelj.

EVALUACIJA

Evaluacija, kao proces prikupljanja i analizu podataka u smislu uspešnosti i opravdanosti projektnog predloga, vršiće se tromesečno, na početku, u toku izvršenja i na kraju projekta. Sa druge strane, postoji još faktora koji utiču na njenu implementaciju:

- Identifikovanje problema i rada na terenu, pisanje izveštaja sa terenske posete, obraćajući pažnju na broj dece sa problemima vida, jezičke barijere, uslovima u kojima deca žive
- Donatorska pomoć i njena funkcionalna preraspodela,
- Informacije vezane za sprovođenje planiranih aktivnosti i eventualna prostorno vremenska odstupanja,
- Praćenje planiranog budžeta i kontrola troškova,
- Donošenje zaključaka i predloga za nove aktivnosti i efikasnije delovanje,
- Uspešnosti evaluacije doprineće razne ankete, upitnici, diskusije, javni nastupi, kao i predviđeni izveštaji rada.

PLANIRANI BUDŽET

Period od godinu dana bi obuhvatao budžet izložen u tabeli:

1	Osnovna sredstva - prostor			
a	Zakup stana	400	4800	
b	Infostan	100	1200	
c	Struja	25	300	
Ukupno za 12 meseci 6.300				
2	Osnovna sredstva - komunikacija			

a	Telefon	25	300	
b	Internet	15	180	
c	Pošta	10	120	
Ukupno za 12 meseci 600				
3	Osnovna sredstva - oprema			
a	Televizor	200	200	
b	DVD	100	100	
c	Muzička linija	150	150	
d	Radni sto/kompjuterski	60	60	
e	kompjuterska stolica	30	30	
f	polica	100	100	
g	Stolica	12*20	240	
Ukupno za 12 meseci 880				
4	Osnovna sredstva - pokućstvo			
a	Rešo	50	50	
b	Ketl	30	30	
c	Aparat za kafu	50	50	
d	Čaše 12 kom	1.5*12	18	
e	Šolje (komplet 6 kom)	10	10	
f	Kopmet (kasike)			
g	Solje za čaj	10*2	20	
h	Kuhiljske krpe 10 kom	10*2	20	
Ukupno za 12 meseci 198				
5	Angažovano osoblje			
a	Koordinator projekta	450	5.400	6 sati * 5 dana u nedelji
b	Asistent	250	3.000	6 sati * 5 dana u nedelji
c	Higijenicar	150	1.800	2 sata * 3 dana u nedelji
d	knjigovodja	20	240	10% vremena
e	psiholog	250	3.000	2 sata * 2 nedeljno

f	oligofrenolog	125	1.500	2 sata * 1 nedeljno
g	tiflopedagog	125	1.500	2 sata * 1 nedeljno
h	10 volontera	15	1.800	za kupovinu markice
Ukupno za 12 meseci 18.240				
6	Ostalo			
	Kancelarijski materijal	200	2.400	
	Kafa, čaj, sokovi	100	1.200	
	Sredstva za održavanje	50	600	
	Info materijali	100	1.200	
Ukupno za 12 meseci 5.400				

ZAKLJUČAK

Iz napred navedenog lako je zaključiti da se radi o značajnoj i vrednoj ustanovi, koji će biti od opšteg dobra za našu zemlju kao i mladu populaciju - potencijalne roditelje.

Iz više razloga smatramo da će Savetovaliste biti prihvaćeno od strane roditelja, budući da se radi o čvrsto zasnovanom i osnovanom poduhvatu, sa jasnim stručnim i humanitarnim ciljevima od šireg značaja.

Valja napomenuti da se do sada u Republici Srbiji nije u dovoljnoj meri vodila organizovana, stručna i briga i akcija, u smislu kompletno organizovane brige i zaštite sleporođene dece i njihovih porodica kao borbe za obezbeđivanje zdravog potomstva i širenju nataliteta.

Savetovaliste je od javnog interesa, realno primenjivo, u skladu sa zakonskim i stručnim regulativama nadležnih organa.

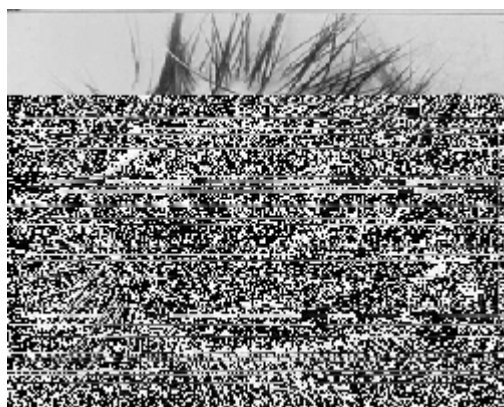
Slika 1.

Dg: Anophthalmos cong. Bill



Slika 2.

Dg: Microphthalmos cong. Bill



Slika 3.

Dg: Retinopathia praematurorum (ROP, RLF)



ЛИТЕРАТУРА

Savković, Z. (1999). Savremena organizacija rehabilitacije monokularnog i binokularnog vida, Dani defektologa Jugoslavije, Novi Sad.

Ћigić, V., Stanimirović, D., Radić-Šestić, M., Savković, Z. (2006). Socialization and professional training of blind and visually impaired young people. Xth EARA Conference, Antalya, Turkey, pp.31.

Ћigić, V., Savković, Z., Maćešić-Petrović, D: (2009): Sredstva za orijentaciju i kretanje slepe dece predškolskog uzrasta, *Beogradska defektološka škola*, Društvo defektologa Srbije i Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, br. 1, str. 125-134. I

Dikić, S., Ћigić, V. (2010): Orijentacija i kretanje lica sa oštećenjem vida – Peripatologija, CIDD, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd.

Savković, Z. (2016). Optometrija. Beograd: Univerzitet u Beogradu- Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Izdavački centar (ICF). Izdavački centar (ICF).

Ћigić, V ; Eškirović, B; Savković, Z. (2017). Prošireni kurikulum za učenike sa oštećenjem vida, Refleksije savremenog doba na vaspitno-obrazovni rad u predškolskoj ustanovi : Zbornik radova sa Dvanestog simpozijuma sa međunarodnim učešćem "Vaspitač u 21 veku", br. 16, Visoka škola za vaspitače strukovnih studija, Aleksinac, str. 103-117.

Ћigić, V; Maćešić Petrović, D. (2017). Univerzalni dizajn u edukaciji i rehabilitaciji osoba sa oštećenjem vida“, FASPER, ICF, Beograd.

Zorica Savković
Vesna Tigić

SUMMARY

ADVISORY FOR BLIND AND WEAK SIGHTED CHILDREN AND THEIR
PARENTS ON THE TERRITORY OF SERBIA

In this paper we provide a draft for the organization of counseling for the blind and weak sighted children and their parents. By studying this problem over a long period of time and by observing the accompanying shortcomings that the blind and weak sighted children encounter, as well as their parents, and guided by the Declaration of the Rights of the Child, we came up with the idea for this paper. In the paper we focused our attention on the organizational problems and their possible solutions as well as the goals of the institution in question.